

واژه‌تیم در قرآن کریم

به کوشش: ناصر صبا

سرشناسه	: صبا، ناصر، ۱۳۳۰ - گردآورنده
عنوان و نام پدیدآور	: واژه یتیم در قرآن کریم/ به کوشش ناصر صبا.
مشخصات نشر	: تهران: نشر فریان، ۱۳۹۸
مشخصات ظاهری	: ۴۸ ص. ۵/۱۴ × ۵/۲۱ س.م.
شابک	: ۲ - ۶ - ۹۹۵۵۰ - ۶۲۲ - ۹۷۸
سعیست فهرست نویسی: فیپا	
موضوع	: یتیمان در قرآن Orphans in the Qur'an
موضوع	: قرآن، برگزیده ها، ترجمه ها Qur'an Selections - Translations
موضوع	: تفاسیر شیعه - قرن ۱۴ Orphans in the Qur'an - Poetry
رده بندی شکره	: ۱۰۴ BP
رده بندی ده	: ۲۹۷/۱۵۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۹۳۹۱

واژه یتیم در قرآن کریم

ناصر صبا

ناشر: فریان

لیتوگرافی، چاپ، صحافی: نزهت

چاپ اول: بهار ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۲ - ۶ - ۹۹۵۵۰ - ۶۲۲ - ۹۷۸

قیمت: اهدایی

آدرس: خیابان جمهوری، خیابان باستان جنوبی، کوچه نوری،

بن بست اول، پلاک ۲

تلفن: ۶۶۹۳۵۴۱۷ - ۹۱۲۲۴۷۷۰۰۰

فهرست

۷	مقدمه
۱۳	سوره بقره آیه ۱
۱۴	سوره بقره آیه ۱۱۲
۱۷	سوره بقره آیه ۲۱۵
۱۸	سوره بقره آیه ۲۲۰
۲۱	سوره نساء آیه ۲
۲۲	سوره نساء آیه ۳
۲۴	سوره نساء آیه ۴
۲۵	سوره نساء آیه ۵
۲۶	سوره نساء آیه ۶
۳۰	سوره نساء آیه ۸

- سوره نساء آیه ۹ ۳۱
- سوره نساء آیه ۱۰ ۳۲
- سوره نساء آیه ۱۲۷ ۳۳
- سوره انعام آیه ۱۵۲ ۳۶
- سوره ابراء آیه ۲۶ و ۲۷ ۳۸
- سوره ابراء آیه ۳۴ ۳۹
- سوره فجر آیه ۷ تا ۲۰ ۴۰
- سوره ماعون آیات ۱ و ۲ ۴۰
- سوره ضحی آیات ۶ تا ۱۱ ۴۲
- سوره بلد آیات ۱۱ تا ۱۶ ۴۳
- سوره انسان آیه ۸ ۴۵
- نتیجه گیری ۴۷

مقدمه

این عباس می گوید: پانزده روز گذشت و وحی بر پیامبر نازل نشد. مشرکان گفتند: پروردگار محمد (ص)، او را رها کرد. دلمی داشته، اگر راست می گوید مأموریت او از سوی خداست باید وحی به طور مرتب بر او نازل شود. اینجا بود که سرره دلمی نازل گشت:

«قسم به روز در آن سال که آفتاب برآید و همه جا را فرا گیرد»

«و سوگند به شب در آن زمان که آرام گیرد و همه جا را در آرامش فرو برد.»

و به دنبال این دو سوگند، خداوند می فرمود:

«پروردگارت هرگز تو را ترک نگفته، و هرگز هود

خشم قرار نداده است»

و سپس اضافه می کند:

«بی شک جهان آخرت برای تو از این دنیا بهتر است.»

و در آیه ۵، برترین نوید را به او داده می‌افزاید:
 «بزودی پروردگارت آنقدر به تو عطا می‌کند که خوشنود
 شری.»

هدف آیات ۱ تا ۵ این سوره، تسلی و دل‌داری پیامبر
 اسلام (ص) و بیان الطاف الهی نسبت به آن حضرت است.
 ولذا در ادامه این آیات از ۶ تا ۱۱، نخست به ذکر سه
 موهبت از موجب خاصه الهی به پیغمبر اکرم (ص) پرداخته
 و سپس سه دستور مهم در همین رابطه به او می‌دهد.
 در آیه ۶ می‌فرماید:

«آیا خداوند تو را یتیم بیافت و سپس پناه داد؟»

(در شکم مادر بودی که پدرت را خداوند از دنیا رفت، تو
 را در آغوش جدت عبدالمطلب پرورش داده شش ساله
 بودی که مادرت از دنیا رفت و از این نظر تو تنها شدی. اما
 عشق و محبت تو را در قلب عبدالمطلب افزون ساختیم
 هشت ساله بودی که جدت عبدالمطلب از دنیا رفت،
 عمومیت ابوطالب را به خدمت و حمایت گماشتم، تا تو را

همچون جان شیرین دربر گیرد و محافظت کند).

آری «تو یتیم بودی و من به تو پناه دادم»

و بعد در آیه ۸ این سوره به بیان سومین نعمت

پرداخته، می‌فرماید:

«وَلَا تَحْزَنْ حَذِيقَتَكَ إِنَّهُ يَنْقُضُ الْوَعْدَ الْغَنَىٰ وَبِیْ نِیَازِ كَرْد.»

(«حذیقَه آن بن مخلص با وفا را به سوی تو جلب

نمود تا ثروت و سارشی را در اختیار تو و اهداف بزرگت

قرار دهد.)

در آیات بعد به عنوان نتیجه‌گیری از آیات قبل، سه

دستور پراهمیت به پیغمبر اسلام (ص) می‌دهد که هرچند

مخاطب در آن شخص رسول الله (ص) است ولی مسلماً

همگان را شامل می‌شود، نخست می‌فرماید:

فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَفْهَرْ حَالٌ كَهْ چَیْنِیْنِ سَیْئَرِیْنِ رَا

تحقیر مکن.

«قهَر» به معنی غلبه توأم با تحقیر است.

و در آیه ۱۰ به دومین دستور پرداخته، می‌فرماید: «و

سؤال کننده را از خود مرآن و سرانجام در سومین و آخرین دستور می فرماید:

اما نعمت های پروردگارت را بازگو کن. (آنچه را خدا به تو بخشید و برتری داده و روزی عطا فرمود، و نیکی به تو کرد و هدایت نموده، همه را بازگو کن).

آیات سوره نسیء ضمن اینکه نعمت های خداوند را به پیغمبر اکرم شرح می دهد. این نکته را نیز منعکس می کند که او در آغاز کودکی مبتلا بود در شرایط سخت مادی زندگی می کرد، با درد و رنج قلمین بود و از میان رنج ها برخاست و باید چنین باشد.

یک رهبر الهی و انسانی باید مراعات های زندگی را بچشد، ناراحتی ها را شخصاً لمس کند، و با تمام وجودش تلخی ها را احساس کند تا بتواند ارزیابی صحیحی از قشرهای محروم جامعه کند و از حال مردمی که در درد و رنج غوطه ورنند باخبر باشد.

باید در خُردی پدر را از دست دهد تا از درد طفلان
یتیمش باخبر باشد. لذا گاه که یتیمی را می‌دید قطرات
اشک از چشمان مبارکش سرازیر می‌شد، او را بر دامن
می‌نشاند و نوازش می‌داد و همچون جان شیرین در بر
می‌درفید.

و چون کودکان یتیم که پدر خود را در طفولیت از دست
داده‌اند در هر اجتماع اجتناب‌ناپذیر است. این کودکان از
جهات مختلفی باید حمایت قرار گیرند. این حدیث
از پیغمبر اکرم (ص) است که فرمود: هرگاه یتیم گریه
کند، اشک‌های او در دست خداوند، رحمان می‌ریزد.^۱
لذا در آیات قرآن مجید، روی مسأله یتیم، تأکید شده
است که هم بُعد اخلاقی دارد و هم بُعد اجتماعی و انسانی.
در این مجموعه مختصر، سعی نمودم تعدادی از آیات
الهی در خصوص واژه یتیم را جهت یادآوری اذهان

خوانندگان به همراه ترجمه منظوم آقای امید مجد تقدیم
نمایم، باشد که مورد استفاده قرار گیرد.

ناصر صبا

تیرماه سال ۱۳۹۶